

Et 400 års-jubilæum til eftertanke

Der er altid et eller andet jubilæum at fejre. Blandt flere andre kan vi i år markere, at det er 400 år siden, at der blev ansat en ærøsk præst i Vordingborg. Præsten hed Anders Christensen Arrebo og var født i Ærøskøbing Præstegård den 2. januar 1587. Ved ansættelsen var han altså 38 år, men det var kun takket være kong Christian IV's velvilje, at han fik lov at virke som præst.

Hvorfor skulle det i grunden være noget særligt? Hvis han havde uddannelsen og i øvrigt var egnet til opgaven, så var det vel ikke så ekstraordinært? Men det er netop spørgsmålet om egnethed, der bringer os helt ind til sagens kerne, for burde han overhovedet have lov at virke som præst? Det kræver en forhistorie, og den kommer her.

Som præstesøn var Anders Arrebo fulgt i sin fars fodspor, havde studeret teologi ved Københavns Universitet – som på den tid var landets eneste – og allerede som 21-årig fået embede i København, hvor han vandt den unge kong Christian IV's opmærksomhed og begejstring. Ikke mindst ved hjælp af sine hyldestdigte til majestæten selv. Christian IV forstod hurtigt, at her var virkelig en loyal kapacitet, som kunne bruges til andet og mere end opgaven som almindelig præst.

På trods af et udførligt regelsæt for valg af biskopper blev mange bispeembeder i det dansk-norske dobbeltmonarki i praksis besat af kongen. I Norge gjaldt det for dem alle, og det havde sine grunde. Det var jo vigtigt med kongetro folk i monarkiets fjerne områder, så et frit valg var ganske enkelt for risikabelt. Christian IV kunne se talentet i den unge Anders Arrebo, og i 1618 blev han udnævnt til biskop i Trondheim – bare 31 år gammel.

Den nye biskop var en munter mand, der holdt af fest og farver. I sommeren 1619 deltog han i en bryllupsfest, der strakte sig over flere dage, og biskoppen deltog også i den såkaldte jægerdans, hvor det gik ret lystigt for sig. Værre var det, at han den ene morgen blev set i et fælles soverum for mænd og kvinder. Han var kun halvt påklædt og sad på en seng i selskab med to kvinder. I 1621 var Arrebo atter inviteret til bryllup, og her dansede han, sang og skålede på Sankt Benedikts minde. Det sidste var det værste for en evangelisk biskop, for reformatoren Martin Luther havde jo afskaffet alle helgenerne under sit opgør med den katolske kirke.

Alle disse forseelser resulterede i, at biskop Arrebo i 1622 blev kaldt i retten, hvor de norske biskopper og fem medlemmer af rigsrådet var dommere. Selveste Christian IV mødte personligt op. Dommen blev en afskedigelse, eftersom Arrebo ikke levede op til den norske kirkeordinans af 1607. Men hvad skulle han så gøre? Anders Arrebo flyttede til Malmø og gik i gang med at oversætte Davids salmer fra Det gamle Testamente. Det gjorde han godt, og det gav ham fornyet succes.

Derfor blev han i 1625 taget til nåde af kongen og kunne få lov at virke som præst igen. I bagklogskabens klare lys var det den helt rigtige beslutning, for Arrebo var virkelig dygtig og omtales stadig som den danske digtekunsts far. Den titel skyldes hans særlige evner for at skrive vers, og som kom til udtryk i hovedværket Hexaëmeron, der handler om, hvordan Gud skabte verden på seks dage. Ved sin død i 1637 havde Arrebo ikke nået at beskrive den syvende dag, hviledagen, så værket udkom ufuldendt flere år efter hans død.

Anders Arrebo blev en af dem, man husker. Hjemme i barndomsbyen Ærøskøbing blev der mange år senere rejst et mindesmærke for ham. Men med historien om det norske bispeembede, retssagen og afskedigelsen, kunne det lige så godt være gået helt anderledes.

Arrebo var næppe blevet afsat som biskop, hvis det havde været i dag. Normerne har ændret sig. Til gengæld har vi fået en anden type afstraffelse i form af sociale medier, som lynhurtigt – og uden rettergang – kan straffe folk, der træder forkert. Det er bestemt ikke alt, der er tilgiveligt, men ofte viser det sig, at virkeligheden er en hel del mere kompleks, end man i første omgang skulle tro.

I sådanne tilfælde er det vigtigt at give folk en chance mere. Det gjorde Christian IV for 400 år siden, men hvad gør vi?